

No5(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 728 sahifa,
22-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Matematika fanini o'qitishda kommunikativ va ijtimoiy-psixologik yondashuvlar	10
Esonturdiyev Mamatqobil Nurmamatovich	
Geografik axborot tizimlari (GAT) texnologiyalari asosida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining innovatsion kompetentligini rivojlantirish metodikasi	13
Bahromova Muhayyo Imomqul qizi	
Geografiya ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari	18
Tuyg'unov Murodjon Salimqul o'g'li	
Biologiyani o'qitishda belgili-ramziy ko'rgazmalilik vositalaridan foydalanishning o'quvchilarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishdagi roli	22
Azimov I. T., Daminova F. A.	
PISA 2025 doirasida raqamli ta'lim kompetensiyalarini baholashning innovatsion mexanizmlari	25
Doniyorov Muxiddin Normamatovich, Ishanov Almat Adilxanovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tabiiy savodxonligini oshirishda zamonaviy pedagogik vositalarni qo'llash	28
Abdunazarov Bobir Normurodovich	
Raqamli ta'lim resurslari asosida kredit-modul tizimida talabalarning o'quv faoliyatini takomillashtirish	32
Jumayeva Ra'no To'ychi qizi	
Oila va maktab integratsiyasining shaxs kamolotiga ta'siri	36
Rasulova Dildora Shuhratovna, Raxmatova Zulxumor Alimovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati	40
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishda tabiiy fanning o'rni	43
G'afforova Zarnigor Abdumomin qizi	
Umumiy o'rta ta'limda o'qituvchi va ota-onalar ijtimoiy hamkorligini rivojlantirish	47
Xalikova Xaxro Mirshadmanovna, Xolbo'tayev Muzaffar Odilovich, Bozorova Xadicha Javlon qizi	
Nutqida kechikish kuzatiladigan bolalarda nutqni qo'l va barmoq motorikasini rivojlantiruvchi o'yinlar orqali shakllantirish	51
Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Fotima Adizovna	
Taym menejment asosida bo'lajak o'qituvchilarda liderlik fazilatlarini rivojlantirish	55
Soliyeva Ruxsora Sharobiddin qizi	
Sun'iy intellekt va NLP texnologiyalari asosida elektron ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirish	58
Otakishiyeva Gulshanoy Abdulaziz qizi	
Pedagogik kvalimetriya asosida bo'lajak o'qituvchilarning diagnostik madaniyatini shakllantirishning nazariy asoslari	61
G'aniyeva Muattarxon Nodirbek qizi	
Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты	64
Имамова Хурият Эргаш кизи	
Yosh erkin kurashchilarda chidamlilikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	69
Ergashov Qaxramonjon Asqarovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mantiqiy masalalar yechishga o'rgatish usullari	76
G'iyosova Dilovar Orif qizi	
Haykaltaroshlik fanining metodik qo'llanilishi	80
Qodirov Bobirjon Botirjonovich	
Ijtimoiy xavf ostidagi bolalarni qo'llab-quvvatlashning jahon tajribasi va psixologik-pedagogik asoslari	85
Manzura Qosmuratova	
Jahonda art-biznes klasterlarining ahamiyati va rivojlanish tuzilmasi	89
A. S. Umarov	
Автоматизация решения сложных математических задач графическим методом для углублённого изучения математики в школе	92
Эргашев Сержиддин Султонмуродович, Маматов Ислонбек Ильесович	
Pedagogika darslarida raqamli va onlayn didaktik o'yinlardan foydalanish	97
Qodirova Feruzaxon Abdiyaminovna	
Sun'iy intellekt va tanqidiy fikrlashning kognitiv-konseptual komponenti va uni rivojlantirish metodikasi	102
Sobirova Munavvarxon Qaxramonjon qizi	
Media savodxonlik va axborot madaniyati fanida sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari	106
Ermatov Sherzodbek Latipjonovich, Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich	

Adabiy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv	111
<i>To'ychiyeva Mahfuza Umarkulovna, Islomova Shalola Ismoil qizi</i>	
Comparative Study of Passive Constructions in English and Their Translation Into Uzbek	117
<i>Elmirzayeva Maftuna Dusmurod qizi, Mustafoyeva Nigina Shuhrat qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish orqali pedagogik mas'uliyatni shakllantirishning dolzarb muammolari	122
<i>Botirova Odinoxon Abdumutalib qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik modeli va metodik asoslari	126
<i>Haytbayeva S. R.</i>	
Imkoniyati cheklangan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlash orqali intellektual imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish imkoniyatlari	131
<i>Kadirova Nigora Saxibjanovna</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini dual ta'lim asosida kasbiy faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari	134
<i>Samiyeva Zuleyxa Uktamovna</i>	
Insonlar orasidagi munosabatlarda noverbal muloqotning komponentlarining ko'rinishlari	139
<i>Soliyev Farxodjon Sodikovich, Karimov Jahongirjon Murodjon o'g'li</i>	
Virtual texnologiyalar vositasida texnika fanlarini o'qitish mazmunini innovatsion rivojlantirish	145
<i>Yuldasheva Dilorom Husniddin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida suzish mashg'ulotlarini tashkil etish texnologiyasi	150
<i>Toshpulatova Aziza Toyirovna</i>	
Harbiy xizmatchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari	155
<i>Tursunov Shaxzod Ramazonovich, Mansurov Sardorbek Sirojiddin o'g'li</i>	
O'qituvchilar ruhiy salomatligini saqlashning amaliy strategiyalari	159
<i>Begmatov Raximkul Olimovich</i>	
Ona tili darslarida analitik faoliyatni tashkil etish imkoniyatlari	164
<i>Narziyeva Mastura Sunnatovna</i>	
Maktabgacha ta'limda Project-Based learning texnologiyasi asosida tarbiyalanuvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	168
<i>Kubayeva Mavluda, Po'latova Gullola Ravshan qizi</i>	
Talabalarda iqtisodiy savodxonlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	173
<i>Qo'chqorov Nodir Bozorovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini baholash jarayonida foydalaniladigan texnologiyalar va vositalar	178
<i>A'zamqulova Zilola Sunnat qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning didaktik asoslari	183
<i>Isaboyeva Dilyora Zokirjon qizi</i>	
Kimyo fanining tarixiy rivojlanishida metodologik yondashuvlar	187
<i>Begamov Shaxzod To'liqin o'g'li</i>	
Sport bilan shug'ullanishda qo'l va oyoq motorikalarini rivojlantirish mezonlari	190
<i>Imomov Asliddin Abdurazzoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich</i>	
O'zbek va ingliz tillarida zamon kategoriyasining qiyosiy tahlili	194
<i>Xudoyberdiyeva Dilfuza Alisher qizi</i>	
Hayot faoliyati xavfsizligi fani o'qituvchisining kasbiy kompetentligi va rejalashtirish faoliyati	198
<i>Maxmudov Baxtiyor Xayrullayevich</i>	
Dizartriyal bolalarda motorikani rivojlantirish – nutqni rivojlantirishning asosiy omili	202
<i>Mamatova Muzayyana Batirovna</i>	
Expression of Lexical Economy in English and Uzbek Through Stylistic Means	205
<i>Omonov Baxtiyor Uktamovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy qobiliyatni shakllantirish	208
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Xamzayeva Sunbula Jasurovna</i>	
Xushmuomalalik strategiyalarining ijtimoiy vazifalari	212
<i>Alieva Navruza Xabibullayevna, Azizova Sanobarxon Valijon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxslilik sifatlarining kasbiy rivojlanishdagi psixologik ahamiyati	216
<i>Dusmetova Maksuda Matnazarovna</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning illustrativ yondashuv asosida kreativ va variativ faoliyat olib borish usullari va yo'llari	221
<i>Egamberdiyeva Madina Sharif qizi</i>	
Pragmatic Functions in Neurolinguistic Communication	224
<i>Fayziyeva Parvina</i>	
Sahro gavhari: ruslar istilosigacha bo'lgan davrda Xiva me'morchiligi tarixi	227
<i>Islomjon Xoljigitovich Mirzakulov</i>	
Moslashuvning psixologik mexanizmlari: ta'lim muhiti sharoitida shaxsning adaptatsiyasi	235
<i>Jaynarova Sayyora Isoqul qizi, Nuraliyeva Nasiba</i>	
Onalik psixologiyasi va o'rganishning nazariy jihatlarini	238
<i>Kasimova Xulkar Atabayevna</i>	

Spheres of Language Use.....	243
Kumakbayeva Gulbanu Kuntuarovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida kreativ tafakkurni rivojlantirishda nostandart topshiriqlar metodikasi.....	246
Muxammadiyeva Dinora Tursunpulatovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari va didaktik tamoyillari.....	251
N. Jurayev	
Dunyo bolalari huquqlarini himoya qilish: global muammolar, tizimli kamchiliklar va tanqidiy tahlil	255
Nargiza Ergasheva	
Talabalarning dasturlashga oid agoritmik fikrlashini rivojlantirish orqali innovatsion faoliyatga tayyorlash usuli	259
Orziqulova Barchinoy Ixtiyor qizi	
Talabalarda o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining tuzilmasi va psixologik komponentlari (motivatsion, kognitiv, irodaviy, emotsional-regulyativ komponentlar)	264
Otabekova Nargiza Avazbek qizi	
O'zbek va ingliz tillaridagi metaforalarda til va madaniyat uyg'unligi.....	269
Rasulova Munajat Akmaljonovna	
Limitlar nazariyasini kompyuter imitatsion modellar vositasida o'qitish metodikasi.....	273
Safarov Abbos Abdurasul o'g'li	
Ijtimoiy hamkorlik – barkamol avlodni tarbiyalash poydevori.....	278
Sharipova Gulruxsor Nurkabilovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati.....	282
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna	
Badiiy gimnastika mashg'ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish	285
Tuxtayeva Azizabonu Abdurasulovna	
Matematika fanini o'zlashtirishda boshlang'ich sinf o'quvchilarining semiotik yondashuvini shakllantirish ...	289
Xayrullayev Ismatulla Nurullayevich	
Pedagogik qadriyatlar asosida o'quvchilarni tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish	293
Xoliqova Inobatxon Bo'ri qizi	
Umumta'lim maktabida elektron axborot-ta'lim resurslari.....	296
Xolmurodov Shuxrat Okboyevich, Norqobilov Hakimbek Nuriddin o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolaning kreativligini shakllantirishda innovatsion muhit	300
Xonnazarova Gulasal Yusuf qizi	
Ta'lim tizimida sinf rahbari faoliyatining joriy etilishining tarixiy asoslari va zamonaviy ko'rinishlari	303
Xusenova Sadoqat Botirovna	
Искусственный интеллект в методике преподавания русского языка: адаптивная обратная связь и развитие коммуникативной компетенции.....	308
Джалилова Феруза Намазовна	
Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты.....	312
Имамова Хурият Эргаш кизи	
Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе	317
Махмудхожаев Ориф Бахтиёрович	
Психологические факторы успешности профессионального обучения студентов	319
Рахимходжаева В. С.	
Специфика восприятия окружающего мира в лирике Афанасия Фета	325
Татьяна Викторовна Половинкина	
Анализ разработки женских коллекций с использованием стилистических и конструктивных особенностей ретро-моды	329
Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.	
Использование современных образовательных технологий в начальной школе как средство развития познавательной активности учащихся	333
Фаилова Гулчехра Ахмедовна	
Nyuman (Newman) xatolar tahlili modelining geometrik isbotlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati.....	337
Davletov Davronbek Egamberganovich	
"Informatika" fani mavzularini taksonomik yondashuv asosida o'qitish	343
Axrarov Baxtiyor Sagdullayevich	
O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash metodikasi.....	347
Xomidjonov Abrorjon Olimjon o'g'li	
Rus-o'zbek tarjimashunosligining zamonaviy tendensiyalari.....	351
Kudratov Kamoljon Islomovich	
Kompyuterga qaramlikning o'smirlarga ta'siri va uning psixologik oqibatlari.....	356
Kushakova Nargiza Islambayevna, Ergasheva Sarvinoz Shavqiddin qizi	

Musiqaaning neyropsixologik rivojlanish va ta'lim jarayonidagi ahamiyati	360
Xikmatova Shohida Xikmatovna	
Innovatsion yondashuv asosida inklyuziv ta'lim o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirish	364
Alimardanova Sitora Ikrom qizi	
Comparative and Conceptological Trends in Linguoculturology	367
Ablakulov Ilkhom	
Boshlang'ich ta'limda kreativ ta'lim muhitini rivojlantirish asosida o'quvchilarning muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish	370
Abdullayeva Uljalg'as	
Rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda sun'iy intellektdan foydalanish usullari.....	373
Aglamova Shahzoda Sobirovna	
Bokschi qizlar texnik harakatlarining kinematik ko'rsatkichlar asosida takomillashtirish metodikasi	378
Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li	
O'quv jarayonida formativ baholashning evolyutsion-xronologik tahlili	383
Davidova Dilnoza Tadjibayevna	
Oliy ta'limda "Smart Education" texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi	388
Dilrabo Amriddinova, Abdulxalilova Surayyo Ahad qizi	
Zamonaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini baholash kompetensiyalarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	392
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari	396
Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi	
Jismoniy tarbiya o'qituvchilarini sport marketologi faoliyatiga tayyorlashning zarurati	402
Samatov Javlonbek Abdukayumovich	
O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida strategik boshqaruvni takomillashtirish.....	406
Saydullayeva Nargis	
Integrating Literary Texts Into Early Foreign Language Education: A Mixed-Methods Investigation of Lexical, Cognitive, and Affective Outcomes in Primary Classrooms.....	410
Shukurova Zamira Shodiyevna	
Fizika fanini o'qitishda formativ baholash asosida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning metodik modeli.....	416
Sobirov Avazbek Anvarovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kichik motorikasini rivojlantirishda o'yinning ahamiyati va individual yondashuv	421
Norboyeva Laylo Sapar qizi	
Психологические особенности проявления творческих способностей у подростков, воспитывающихся в бикарьерных семьях.....	425
Ишбобоева Гулбарчин Рустамовна	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tilini vizual materiallar vositasida o'rgatishni takomillashtirish.....	433
Olimova Shahlo Bahodir qizi, Inomova Mahliyo Yusuf qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutqiy kompetensiyani rivojlantirish metodikasining hozirgi holati va muammolari.....	439
Diyoraxon To'htanazarova Zokir qizi	
Turkiy xalqlarning an'anaviy sport o'yinlariga yil fasllaridagi o'zgarishlarning ta'siri.....	443
Qodirova Xalimaxon Nurmuhammad qizi	
Нововведения в шкале стоимости элементов и коэффициентах компонентов программы ISU на 2026 год	447
Федорова Светлана Вячеславовна	
Ingliz tilidagi conjunctionlarning grammatik tasnifi va sintaktik vazifalari hamda ESP darslarida ularni o'rgatishning kommunikativ va kontekstual usullari	451
Mahammadiyeva Mashxura Maxmur qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lisoniy tahlil ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy metodikasi	456
Yo'ldashova Dilso'z Umar qizi	
Voleybolchilarning sakrovchanlik ko'nikmalarini shakllantirishda harakatli o'yinlarning ahamiyati.....	461
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	
Effectiveness of Personalized Studying via Artificial Intelligence in Teaching English as a Second Language to Non-Native Speakers	465
Irzakulova Raykhon	
Texnologik ta'limda mustaqil ta'limni rivojlantirish yo'llari	469
Yaxshiboyev Temur-Malik Erkin o'g'li, Jonuzoqova Charos Ziyodulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda zamonaviy o'yin vositalarining aqliy va ruhiy rivojlanishga ta'siri.....	474
Abduxamidova Dilorom Abdumuminovna	
Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagog kadrlar salohiyatini boshqarishning zamonaviy yondashuvlari tahlili	479
Mamatqulova Shohsanam Dilshodovna	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini mustaqil ta'limni tashkil qilishga o'rgatishning pedagogik asoslari	485
<i>Xamdov Usmon Ergashevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda ona tili darslarini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil qilish masalasi	490
<i>Adizova Nodira Baxtiyorovna, Ibotova Shahnoza Shuxrat qizi</i>	
Malaka oshirish tizimida sifat menejmenti: "sun'iy intellekt" va "boshqaruv mexanizmi" tushunchalarining ierarxik bog'liqligi.....	494
<i>Allanazarova Maftuna Qobul qizi</i>	
"Uglevodorodlar" bo'limini o'qitishni axborot kommunikatsion texnologiyalar vositasida takomillashtirish metodikasi (umumiy o'rta ta'lim maktablari 10-sinflar o'quvchilari misolida)	498
<i>Babajanova Nilufar Pirnafas qizi</i>	
Axborot texnologiyalari vositasida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari.....	506
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni aralash ta'lim texnologiyalaridan foydalanishga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari va tarkibiy komponentlari	510
<i>Kabirova Zarifa Muqaddamovna</i>	
Maktabgacha ta'limda qoraqalpoq ertaklari orqali bolalar tilini rivojlantirishning kognitiv asoslari	516
<i>Matjanova Gulzada Annabayevna</i>	
Issiq sharoitiga marafonchilar va futbolchilarning fiziologik moslashuvi xususiyatlari	520
<i>Nurbayev Baxtiyor Shirinovich</i>	
Xorijlik talabalarining tinglab tushinishdagi qiyinchiliklarini metakognitiv strategiyalar orqali bartaraf etish ..	524
<i>Odiljonova Nilufarxon Avduvahob qizi</i>	
O'qituvchilarda kasbiy so'nish va psixologik stress holatlarini keltirib chiqaruvchi psixologik-pedagogik omillar	528
<i>Usmonov Salaxdin Alikulovich, Ortigova Malika Odiljon qizi, Xolbekova Dinora Faxriddin qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida texnologik kompetensiyalarni rivojlantirishning amaldagi holati va metodik muammolari	533
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
Talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda raqamli texnologiyalar va ularning imkoniyatlari	538
<i>Xujaniyozova G. S.</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy onglik darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari (oilaviy muhit misolida)	543
<i>Yakubov Odiljon Tolibjon o'g'li</i>	
Raqamli texnologiyalar davrida o'zbek tilining qo'llanilish istiqbollari	549
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Обучение образованию и употреблению форм числа имён существительных в школьном курсе русского языка	553
<i>Идиева Гульмира Изомовна</i>	
Yosh sportchilarda biokimyoviy ko'rsatkichlarning funksional tayyorgarlikka ta'siri.....	556
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Lingvistik kompetensiya: nazariy asoslari va mazmuni	566
<i>Eshbekova Dilnoza Ibraimovna</i>	
Jismoniy tarbiya tizimida sport o'yinlarining o'rni ahamiyati	569
<i>Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich</i>	
Delinkvent xulq-atvorning psixologik va ijtimoiy omillari, prevensiyasi va intervensiya usullari.....	572
<i>Xolmurotova Shoxista Mirzaliyevna</i>	
Matematika fanini o'qitishda raqamli texnologiyalar va dasturiy ta'minotlarning o'rni	577
<i>Sobirova Dinora Umidjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga ijtimoiy moslashuvchanligini rivojlantirish	583
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
O'smirlarning kitobxonlik madaniyatini yuksaltirishda oila-maktab hamkorligining ijtimoiy-pedagogik mexanizmlari.....	587
<i>Xudoyberdiyeva Marhabo Abduqahhorovna</i>	
Bridging Jadid Reformism and 21 st -Century Pedagogy: The Structural Framework of Abdulla Avloni's Educational Legacy	591
<i>Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya</i>	
Yengil atletikada ko'p yillik sport mashg'ulotlarini boshqarishning tashkiliy-metodik asoslari.....	595
<i>Hakimova Mushtariybonu Hamidovna, Tursunolatova Ziyoda Jahongir qizi</i>	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalari talabalari intellektual salohiyatini rivojlantirishda pedagogik artistizmning didaktik imkoniyatlarini takomillashtirish	599
<i>Karriboyeva Lobaxon Fayzulla qizi</i>	
Chidamlilik tushunchasi, chidamlilikning turlari, ko'rsatkichlari va uni rivojlantirish metodlari	603
<i>Shaalimov Muxtorsha Atxamovich</i>	
X, Y va Z avlodiga mansub ayollarda qadriyatlar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari	607
<i>Feruza Abduraxmonova</i>	

Musiqqa terminlarini izohli lug'atlarda berishning zamonaviy ilmiy-amaliy asoslari.....	612
Abdialimova Maxfuza Safarboy qizi	
Ta'lim muhiti, pedagoglar malakasi va o'quv dasturlarini baholash.....	617
Mutalova Dilnoza Abdurashidovna	
The Role of Interactive Technologies in Developing the Cognitive Activities of Future Foreign Language Teachers	621
Shukurov Uktam Bakhodirovich	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilar ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasining empirik xususiyatlari.....	625
Ikmattulayev G'ayrat Zokirovich	
Oliy ta'lim muassasalarining bo'lajak o'qituvchilarini ijtimoiy pedagogik faoliyatga kasbiy metodik tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	632
Ali Tursaotov	
Kognitiv yondashuv asosida bo'lajak ijtimoiy ish xodimlarida sanogen refleksiyaning rivojlantirish modeli	636
Ismailov Murodulla Kaxramonovich	
Rang konseptlarini o'qitishga oid xalqaro tadqiqotlar tahlili: ilmiy bo'shliqlar va metodologik istiqbollari	643
Arabova Gulnura Yuzboy qizi	
Sun'iy intellektning inson tafakkur jarayonlariga psixologik ta'siri.....	648
Usmonov Sherzod Axmadjonovich, Raxmonov Sa'natjon Baxtiyorovich	
Milliy cholg'u ansambllari orqali o'quvchilar musiqiy dunyoqarashini shakllantirish	651
Dadamirzayeva Gulshanoy To'lanjon qizi	
Raqamli kompetensiyalar tizimi va talaba mustaqilligining pedagogik-psixologik ko'rsatkichlari	656
Qahramonova Xumora Qahramonovna	
Oliy ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish mexanizmlari	661
Ochilova Gulnoza Odilovna	
O'zlashtirish psixologiyasining rivojlanish bosqichlari: psixometrik yondashuvdan raqamli ta'lim muhitigacha	665
Mo'minxo'jayeva Zuhra Alimjon qizi	
GeoGebra yordamida ko'pyoqlilarni o'qitish metodikasi.....	672
Pirlepsov Umrbek Baxtiyor o'g'li	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarning umumiy jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish usullari	675
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
O'zbekistonda nogironligi bo'lgan shaxslarni ijtimoiy integratsiya va tibbiy korreksiyalash istiqbollari	678
Jurayeva Mushtariy Muxaydinovna	
Oila hamkorligida koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'limga tayyorlash	684
Atamirzayeva Zebunniso Baxtiyor qizi	
Bulutli texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni	689
Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Yuldasheva Gulsanam Odiljon qizi	
O'zbek tilida axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga oid neologizmlarning shakllanishi va qo'llanish xususiyatlari.....	692
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Ota-onalar va mahalla faollarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy mexanizmlari..	695
Abdurazzoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Forming Emotional Intelligence of Primary School Students Through Extracurricular Activities	700
Yusupova Diloromxon	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talaba qizlarining gipodinamiyaga qarshi jismoniy tayyorgarligini oshirishda aerobik fitnes uslubi.....	704
Ziyatov Muhammad Namazovich	
Using Innovative Educational Technologies in Organizing Laboratory Classes in Zoology	708
Saidova Dilnavoz Bakturdiyevna	
Konnotativ mohiyatli o'quv materiallarini samarali o'zlashtirish usullari.....	713
Xoshimova Dilnoza Rixsiboyevna	
Boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslari.....	716
Rustamova Zuhro Sanjar qizi	
Individual yondashuv asosida ko'zi ojiz o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirish metodikasi	721
Abdullayev Oybek Alisher o'g'li	

INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA KO'ZI OJIZ O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Abdullayev Oybek Alisher o'g'li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada individual yondashuv asosida ko'zi ojiz o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirish metodikasi ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan asoslangan. Tadqiqotda kommunikativ kompetentlik shaxsning nutqiy, ijtimoiy, emotsional va amaliy muloqot ko'nikmalarini o'zida mujassamlashtiruvchi integral sifat sifatida talqin etilgan. Muallif tomonidan pedagogik diagnostika, individual ehtiyojlarni aniqlash, differensial rivojlantiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish, kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish, refleksiv tahlil va uzluksiz monitoringni o'z ichiga olgan metodik tizim ishlab chiqilgan.

Tadqiqot natijalari individual yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar ko'zi ojiz o'quvchilarning og'zaki muloqot faolligi, tinglash madaniyati, dialog va polilogda ishtirok etish, fikrni asosli ifodalash hamda tengdoshlari bilan hamkorlik qilish kompetensiyalarini sezilarli darajada rivojlantirishini ko'rsatdi. Taklif etilgan metodika pedagog, tiflopedagog, psixolog va ota-onalarning hamkorligini kuchaytirish, kommunikativ rivojlanish dinamikasini tizimli baholash hamda korreksion-ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: kommunikativ kompetentlik, individual yondashuv, ko'zi ojiz o'quvchilar, tiflopedagogika, kommunikativ rivojlanish, pedagogik diagnostika, korreksion ta'lim, nutqiy faoliyat, ijtimoiy muloqot, maxsus ta'lim.

Abstract: This article provides a scientific and pedagogical substantiation of a methodology for developing the communicative competence of blind students based on an individualized approach. Communicative competence is interpreted as an integrated personal quality that encompasses speech, social, emotional, and practical communication skills. The proposed methodology includes pedagogical diagnostics, identification of individual communicative needs, differentiated developmental activities, modeling of communicative situations, reflective analysis, and continuous monitoring.

The findings demonstrate that individualized communicative instruction significantly improves blind students' oral communication, listening culture, participation in dialogue and polylogue, ability to express ideas with reasoned arguments, and cooperation with peers. The proposed methodology also enhances collaboration among teachers, special education teachers, psychologists, and parents, supports systematic assessment of communicative development, and increases the effectiveness of corrective and educational processes. The study contributes to the methodological support of special education and provides a scientific and practical foundation for promoting the social integration and personal development of blind students.

Key words: communicative competence, individualized approach, blind students, typhlopedagogy, communicative development, pedagogical diagnostics, corrective education, speech activity, social communication, special education.

Аннотация: В статье научно и педагогически обоснована методика развития коммуникативной компетентности слепых учащихся на основе индивидуального подхода. Коммуникативная компетентность рассматривается как интегративное качество личности, объединяющее речевые, социальные, эмоциональные и практические коммуникативные навыки. Автором предложена методическая система, включающая педагогическую диагностику, выявление индивидуальных коммуникативных потребностей, организацию дифференцированных развивающих занятий, моделирование коммуникативных ситуаций, рефлексивный анализ и непрерывный мониторинг.

Результаты исследования показали, что применение индивидуального подхода способствует значительному развитию устной речевой активности, культуры слушания, навыков участия в диалоге и полилоге, аргументированного выражения собственного мнения и сотрудничества со сверстниками у слепых учащихся. Разработанная методика способствует повышению эффективности коррекционно-образовательного процесса, укреплению взаимодействия педагогов, тифлопедагогов, психологов и родителей, а также системной оценке динамики коммуникативного развития.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, индивидуальный подход, слепые учащиеся, тифлопедагогика, коммуникативное развитие, педагогическая диагностика, коррекционное образование, речевая деятельность, социальное общение, специальное образование.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida kommunikativ kompetentlik shaxsning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi, ta'lim jara-yonida faol ishtirok etishi hamda mustaqil hayotga tayyorlanishini belgilovchi asosiy kompetensiyalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan o'quvchilar uchun kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish nafaqat nutqiy faollikni oshirish, balki ijtimoiy munosabatlarni shakllantirish, emotsional barqarorlikni ta'minlash va jamiyat hayotida faol ishtirok etishning muhim omili hisoblanadi. Shu bois maxsus ta'lim tizimida kommunikativ rivojlanishni qo'llab-quvvatlash masalasi pedagogika va tiflopedagogikaning ustuvor ilmiy yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

Ko'zi ojiz o'quvchilarning kommunikativ rivojlanishi o'ziga xos psixofiziologik xususiyatlarga ega. Ko'rish analizatori faoliyatining cheklanganligi sababli ular muloqot jarayonida mimika, jest va tana harakatlari kabi vizual axborotlarni to'liq qabul qila olmaydi. Bu holat suhbatdoshning emotsional holatini anglash, ijtimoiy vaziyatni to'g'ri baholash, og'zaki va noverbal muloqotni uyg'unlashtirish hamda kommunikativ vaziyatlarga moslashishda muayyan qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi. Natijada ayrim o'quvchilarda muloqotga kirishishdan tortinish, o'z fikrini ifodalashdagi ishonchsizlik yoki tengdoshlari bilan hamkorlik qilishdagi passivlik kuzatilishi mumkin.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish ko'pincha nutqni rivojlantirish mashg'ulotlari bilan cheklanib qolmoqda. Vaholanki, kommunikativ kompetentlik faqat to'g'ri va ravon gapirish emas, balki suhbatni boshlash va davom ettirish, tinglay olish, savol berish, fikrni dalillash, muammoli vaziyatlarda muloqot strategiyasini tanlash, hamkorlikda faoliyat olib borish hamda ijtimoiy munosabatlarni samarali tashkil etish kabi murakkab kompetensiyalar majmuasini qamrab oladi. Shuning uchun kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishga kompleks pedagogik yondashuv zarur.

Individual yondashuv mazkur muammoni hal etishda eng samarali metodologik asoslardan biri hisoblanadi. Chunki har bir ko'zi ojiz o'quvchining nutqiy rivojlanishi, kommunikativ tajribasi, psixologik holati, ijtimoiy faolligi hamda kompensator imkoniyatlari bir-biridan farq qiladi. Demak, kommunikativ rivojlantirish ishlari ham yagona dastur asosida emas, balki o'quvchining individual ehtiyojlari va rivojlanish sur'atlarini hisobga olgan holda tashkil etilishi lozim.

So'nggi yillarda maxsus ta'limni modernizatsiya qilish jarayonida kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish bo'yicha turli metod va texnologiyalar taklif etilgan bo'lsa-da, ko'zi ojiz o'quvchilar uchun individual yondashuv asosida ishlab chiqilgan yaxlit metodik tizim yetarli darajada shakllanmagan. Xususan, kommunikativ kompetentlikning tarkibiy komponentlarini individual diagnostika qilish, rivojlantirish bosqichlarini belgilash, pedagogik shart-sharoitlarni tizimlashtirish hamda natijalarni monitoring qilish bo'yicha ilmiy-metodik tavsiyalar cheklangan.

Mazkur tadqiqot ana shu ilmiy-amaliy ehtiyojdan kelib chiqqan holda individual yondashuv asosida ko'zi ojiz o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirish metodikasini ishlab chiqishga qaratilgan. Tadqiqotda kommunikativ kompetentlikning tarkibiy tuzilmasi aniqlanadi, uni rivojlantirishning metodik bosqichlari asoslanadi, pedagogik shart-sharoitlar tizimlashtiriladi hamda kommunikativ rivojlanish darajasini baholash mezonlari va indikatorlari taklif etiladi. Taklif etilayotgan metodika o'quv-korreksion jarayon mazmunini individuallashtirish, pedagogik ta'sir samaradorligini oshirish hamda ko'zi ojiz o'quvchilarning ijtimoiy integratsiyasini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish masalasi pedagogika, psixologiya va maxsus ta'lim sohalarida ko'p yillardan buyon ilmiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etib kelinmoqda. Zamonaviy pedagogik konsepsiyalarda kommunikativ kompetentlik shaxsning bilim, ko'nikma va malakalari yig'indisi sifatida emas, balki turli ijtimoiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish, hamkorlikni yo'lga qo'yish, axborot almashish, muammolarni muloqot orqali hal etish hamda o'zaro munosabatlarni boshqarish qobiliyatini ifodalovchi integral kompetensiya sifatida talqin etiladi. Kompetensiyaviy yondashuvning rivojlanishi kommunikativ kompetentlikni ta'lim natijalarining muhim ko'rsatkichi sifatida baholashga asos bo'ldi.

Xorijiy tadqiqotlarda kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, sotsiokonstruktivistik yondashuv, hamkorlikda o'qitish va inklyuziv ta'lim konsepsiyalari bilan uzviy bog'liq holda o'rganilgan. Tadqiqotchilar muloqot jarayonining samaradorligi faqat til birliklarini egallash bilan emas, balki kommunikativ vaziyatni tahlil qilish, suhbatdoshning pozitsiyasini anglash, fikr almashish strategiyalaridan foydalanish hamda ijtimoiy moslashuv darajasi bilan ham belgilanishini ta'kidlaydilar. Shu bilan birga, maxsus ta'limga oid ko'plab xorijiy tadqiqotlarda kommunikativ kompetentlik ko'proq inklyuziv muhitda rivojlantiriladigan umumiy kompetensiya sifatida yoritilib, ko'zi o'z o'quvchilarning psixofiziologik xususiyatlariga mos metodik yondashuvlar yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

Rossiya tiflopedagogika maktabida olib borilgan ilmiy izlanishlarda ko'zi o'z bolalar nutqining rivojlanishi, muloqot faoliyati, kompensator imkoniyatlari va ijtimoiy moslashuvi keng o'rganilgan. Tadqiqotlarda ko'rish analizatori faoliyatidagi cheklanishlar muloqotning mazmuni va shakliga ta'sir qilishi, kommunikativ faoliyatni rivojlantirishda sensor kompensatsiya, faol nutqiy amaliyot hamda ijtimoiy tajribaning alohida o'rni mavjudligi ilmiy asoslab berilgan. Biroq ushbu tadqiqotlarda kommunikativ kompetentlikni individual yondashuv asosida rivojlantirishning yaxlit metodik tizimi, bosqichlari va baholash mezonlari yetarli darajada tizimlashtirilmagan.

Mamlakatimiz olimlari tomonidan maxsus pedagogika va inklyuziv ta'limni rivojlantirish, ko'zi o'z o'quvchilarning nutqiy rivojlanishi, pedagogik-psixologik qo'llab-quvvatlanishi hamda ijtimoiy moslashuvi bo'yicha salmoqli ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Ushbu ishlarda individual yondashuv, korreksion ta'limning uzluksizligi, pedagogik diagnostika hamda tiflotexnik vositalardan foydalanishning ahamiyati ilmiy asoslangan. Shunga qaramay, kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishga qaratilgan metodik ta'minot ko'proq nutqni rivojlantirish mashg'ulotlari bilan chegaralanib, kommunikativ kompetensiyaning motivatsion, kognitiv, interaktiv, refleksiv va ijtimoiy komponentlarini yagona metodik tizim asosida rivojlantirish masalalari yetarlicha yoritilmagan.

Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish samaradorligi ta'lim mazmunining individuallashtirilishi, o'quvchining shaxsiy tajribasiga tayangan faol metodlardan foydalanish, muloqotga boy ta'lim muhitini yaratish hamda uzluksiz pedagogik qo'llab-quvvatlash bilan chambarchas bog'liq. Ayniqsa, ko'zi o'z o'quvchilar bilan ishlashda dialogik o'qitish, rolli vaziyatlar, hamkorlikdagi topshiriqlar, muammoli muloqot, refleksiv suhbat va amaliy kommunikativ mashqlar yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Biroq ushbu vositalarni individual rivojlanish darajasi hamda kommunikativ ehtiyojlarni hisobga olgan holda tizimli qo'llash metodikasi hali yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

Mazkur tadqiqot aynan ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, unda individual yondashuv asosida ko'zi o'z o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirishning mualliflik metodikasi taklif etiladi. Taklif etilayotgan metodika kommunikativ kompetentlikning tarkibiy komponentlarini aniqlash, ularni rivojlantirish bosqichlarini ilmiy asoslash, pedagogik shart-sharoitlarni tizimlashtirish, baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish hamda kommunikativ rivojlanish dinamikasini uzluksiz monitoring qilish imkonini beradi. Shu jihatdan mazkur yondashuv mavjud ilmiy ishlardan farqli ravishda kommunikativ kompetentlikni o'quv-korreksion jarayonning markaziy natijalaridan biri sifatida talqin qiladi va uni rivojlantirishning yaxlit metodik tizimini taklif etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot metodologiyasi kompetensiyaviy yondashuv, individual yondashuv, faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim, ijtimoiy-konstruktivistik nazariya hamda maxsus pedagogikaning korreksion-rivojlantiruvchi tamoyillariga asoslandi. Tadqiqotning metodologik g'oyasi ko'zi o'z o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini ularning individual rivojlanish xususiyatlari, psixologik holati, nutqiy imkoniyatlari hamda ijtimoiy tajribasini hisobga olgan holda bosqichma-bosqich rivojlantirishdan iborat.

Tadqiqot jarayonida kommunikativ kompetentlik faqat og'zaki nutqni rivojlantirish bilan cheklanmay, balki tinglash madaniyati, dialog va polilog olib borish, fikrni mantiqiy bayon etish, muloqot jarayonida hamkorlik qilish, ijtimoiy vaziyatlarni tahlil qilish hamda emotsional-kommunikativ munosabatlarni boshqarish kabi o'zaro bog'liq kompetensiyalar majmui sifatida talqin qilindi. Shu sababli metodik tizim kommunikativ rivojlanishning barcha komponentlarini yagona pedagogik jarayonda integratsiyalash tamoyiliga asoslandi.

Tadqiqotning empirik qismi "Nurli Maskan" ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan ko'zi ojiz o'quvchilar ishtirokida amalga oshirildi. Tadqiqot davomida pedagogik kuzatish, diagnostik suhbat, kommunikativ vaziyatlarni modellash, ekspert baholash, pedagogik tajriba-sinov, psixologik diagnostika, faoliyat mahsullarini tahlil qilish hamda statistik tahlil metodlaridan foydalanildi. Olingan natijalar sifat va miqdor jihatdan tahlil qilinib, kommunikativ rivojlanish dinamikasi baholandi.

Mazkur tadqiqot doirasida kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning olti bosqichli metodikasi ishlab chiqildi.

Birinchi bosqich – kommunikativ diagnostika. Ushbu bosqichda o'quvchining nutqiy rivojlanish darajasi, tinglash ko'nikmasi, dialog olib borish qobiliyati, savol berish va javob qaytarish madaniyati, emotsional muloqoti hamda tengdoshlari bilan hamkorlik darajasi kompleks baholandi. Diagnostika natijalari har bir o'quvchining kommunikativ profili va individual ehtiyojlarini aniqlash imkonini berdi.

Ikkinchi bosqich – individual kommunikativ ehtiyojlarni aniqlash. Diagnostik ma'lumotlarga tayangan holda o'quvchining kuchli hamda rivojlantirilishi zarur bo'lgan kommunikativ kompetensiyalari belgilandi. Har bir o'quvchi uchun individual rivojlanish maqsadlari hamda ustuvor yo'nalishlar ishlab chiqildi.

Uchinchi bosqich – differensial kommunikativ mashg'ulotlarni loyihalash. Ushbu bosqichda o'quvchilarning yosh xususiyatlari, nutqiy rivojlanish darajasi va kommunikativ ehtiyojlariga mos topshiriqlar tizimi ishlab chiqildi. Mashg'ulotlar dialogik ta'lim, rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlar, juftlik va guruhli ishlash, hikoya tuzish, tinglash hamda fikr almashishga asoslangan interfaol metodlar orqali tashkil etildi.

To'rtinchi bosqich – kommunikativ faoliyatni tashkil etish. Pedagog tomonidan yaratilgan kommunikativ muhitda o'quvchilar turli ijtimoiy vaziyatlarda muloqot qilish, fikr almashish, hamkorlik qilish hamda o'z nuqtai nazarini asoslashga yo'naltirildi. Mashg'ulotlarda o'quvchilarning faol ishtiroki, tengdoshlari bilan hamkorligi va o'zaro hurmat tamoyillariga alohida e'tibor qaratildi.

Beshinchi bosqich – refleksiya va o'z-o'zini baholash. Har bir mashg'ulot yakunida o'quvchilar o'z kommunikativ faoliyatini tahlil qilish, muvaffaqiyat va qiyinchiliklarini baholash hamda keyingi rivojlanish maqsadlarini belgilashga jalb etildi. Refleksiya kommunikativ kompetentlikni ongli ravishda rivojlantirishning muhim sharti sifatida qaraldi.

Oltinchi bosqich – monitoring va metodik korreksiya. Kommunikativ rivojlanish dinamikasi muntazam kuzatilib, olingan natijalarga ko'ra mashg'ulotlar mazmuni va metodlariga zarur o'zgartirishlar kiritildi. Monitoring natijalari individual kommunikativ rivojlanish profilini shakllantirish hamda metodikaning samaradorligini baholash uchun asos bo'lib xizmat qildi.

Taklif etilgan metodika kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishni uzluksiz, moslashuvchan va individual ehtiyojlarga yo'naltirilgan pedagogik jarayon sifatida tashkil etish imkonini beradi. Metodikaning asosiy ustunligi shundaki, u kommunikativ rivojlanishning diagnostikasi, rejalashtirilishi, amalga oshirilishi va monitoringini yagona metodik tizimga birlashtirib, pedagogik ta'sirning izchilligi hamda samaradorligini ta'minlaydi.

Tadqiqot natijalari individual yondashuv asosida tashkil etilgan kommunikativ rivojlantirish metodikasi ko'zi ojiz o'quvchilarning muloqot faoliyatini tizimli ravishda takomillashtirish imkonini berishini ko'rsatdi. Pedagogik tajriba-sinov jarayonida o'quvchilarning kommunikativ faolligi, og'zaki nutq madaniyati, tinglash ko'nikmalari, dialog olib borish qobiliyati hamda tengdoshlari bilan hamkorlik qilish darajasida ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Mazkur o'zgarishlar kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish jarayoni individual ehtiyojlar va rivojlanish sur'atlarini hisobga olgan holda tashkil etilganda yanada samarali natijalar berishini tasdiqladi.

Tadqiqot davomida kommunikativ kompetentlikning tuzilmasi qayta ko'rib chiqilib, uning o'zaro bog'liq beshta tarkibiy komponentdan iborat mualliflik modeli ishlab chiqildi (1-rasm).

Mazkur komponentlar bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, ulardan birining rivojlanishi boshqalarining takomillashuviga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli metodik mashg'ulotlar alohida ko'nikmalarni emas, balki kommunikativ kompetentlikning barcha tarkibiy qismlarini kompleks rivojlantirishga yo'naltirildi.

Tajriba-sinov ishlari davomida kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish uchun quyidagi pedagogik shart-sharoitlarning samarali ekanligi aniqlandi:

- individual kommunikativ ehtiyojlarni muntazam diagnostika qilish;
- kommunikativ vaziyatlarga asoslangan interfaol mashg'ulotlarni tashkil etish;
- o'quvchilarning faol muloqotini rag'batlantiruvchi xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini yaratish;
- Braille yozuvi, audiomateriallar hamda tiflotexnik vositalardan kommunikativ faoliyatni rivojlantirishda maqsadli foydalanish;
- pedagog, tiflopedagog, psixolog va ota-onalarning hamkorligini ta'minlash;
- kommunikativ rivojlanish dinamikasini muntazam monitoring qilish.

1-rasm: Kommunikativ kompetentlikning tarkibiy komponentlari

Mazkur shart-sharoitlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda o'quvchilar nafaqat nutqiy faolligini oshirdilar, balki guruhli faoliyatda fikr almashish, muammoli vaziyatlarni birgalikda hal etish, o'z fikrini asoslash hamda boshqalarning nuqtai nazarini hurmat qilish ko'nikmalarini ham rivojlantirdilar. Ayniqsa, rolli o'yinlar, dialogik topshiriqlar, amaliy kommunikativ vaziyatlar va refleksiv suhbatlar kommunikativ kompetentlikning barcha komponentlariga kompleks ta'sir ko'rsatdi.

Har bir mezon uch darajali (yuqori, o'rta va boshlang'ich) baholash tizimi asosida tahlil qilindi. Ushbu tizim pedagoglarga o'quvchining kommunikativ rivojlanishidagi o'zgarishlarni muntazam kuzatish, individual yondashuvni takomillashtirish hamda keyingi mashg'ulotlarni ilmiy asosda rejalashtirish imkonini berdi.

Shunday qilib, tadqiqot natijalari individual yondashuv asosida ishlab chiqilgan metodikaning kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi ekanligini tasdiqladi. Taklif etilgan komponentlar modeli, pedagogik shart-sharoitlar tizimi hamda baholash mezonlari o'quv-korreksion jarayonni ilmiy asosda tashkil etishga xizmat qiladi va ko'zi ojiz o'quvchilarning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi uchun mustahkam metodik asos yaratadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari individual yondashuv asosida ishlab chiqilgan kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish metodikasi ko'zi ojiz o'quvchilarning muloqot faoliyatini tizimli takomillashtirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Olingan natijalar kommunikativ kompetentlikning shakllanishi o'quvchining individual psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilgan pedagogik ta'sir orqali sezilarli darajada jadallashishini tasdiqlaydi. Bu esa maxsus ta'lim jarayonida standart metodlardan foydalanish barcha o'quvchilar uchun bir xil natija bermasligini, kommunikativ rivojlanishning individual trayektoriyasini belgilash zarurligini ko'rsatadi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish jarayoni faqat nutqni rivojlantirish mashg'ulotlari bilan cheklanmasligi kerak. Muloqot madaniyati, tinglash ko'nikmasi, hamkorlikda ishlash, emosional munosabatlarni boshqarish, o'z fikrini asoslash hamda refleksiya elementlarini yagona metodik tizimda tashkil etish kommunikativ rivojlanishning barqarorligini ta'minlaydi. Shu jihatdan taklif etilgan metodika kommunikativ kompetentlikni ko'p komponentli pedagogik hodisa sifatida talqin qilish imkonini beradi.

Tajriba-sinov natijalari kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish samaradorligi pedagog tomonidan yaratilgan ta'lim muhitiga ham bevosita bog'liqligini ko'rsatdi. Ochiq muloqot muhiti, o'quvchilarga o'z fikrini erkin ifodalash imkonini beruvchi mashg'ulotlar, hamkorlikka asoslangan topshiriqlar hamda kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish o'quvchilarning muloqotga bo'lgan ishonchini oshirdi. Ayniqsa, dialogik ta'lim va rolli o'yinlardan foydalanish o'quvchilarning muloqot tashabbusini rag'batlantirib, kommunikativ faolligini kuchaytirdi.

Muhim jihatlardan yana biri shundaki, kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish jarayonida tiflotexnik vositalar va maxsus didaktik materiallardan maqsadli foydalanish ta'lim samaradorligini oshirdi. Braille yozuvi, audiomateriallar, ovoqli topshiriqlar va taktil didaktik vositalar o'quvchilarning axborotni qabul qilish imkoniyatlarini kengaytirib, ularning muloqot jarayonidagi faolligini oshirdi. Biroq tadqiqot natijalari texnik vositalarning o'zi yetarli emasligini, ular individual pedagogik yondashuv bilan uyg'unlashgandagina yuqori samaradorlikka erishilishini ko'rsatdi.

Mazkur tadqiqotning muhim natijalaridan biri kommunikativ kompetentlikning besh komponentli mualliflik modeli ishlab chiqilganidir. Taklif etilgan model motivatsion, kognitiv, faoliyat, ijtimoiy-emotsional va refleksiv komponentlarning o'zaro integratsiyasiga asoslanadi. Ushbu yondashuv kommunikativ rivojlanishni baholashda faqat nutqiy ko'rsatkichlar bilan cheklanmasdan, o'quvchining muloqotga bo'lgan munosabati, hamkorlik tajribasi, ijtimoiy moslashuvi hamda o'z faoliyatini baholash qobiliyatini ham hisobga olish imkonini beradi.

Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan baholash mezonlari va indikatorlari kommunikativ kompetentlik rivojlanishini monitoring qilishning obyektiv mexanizmini yaratdi. Mazkur tizim pedagoglarga o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini muntazam kuzatish, individual qiyinchiliklarni o'z vaqtida aniqlash hamda pedagogik ta'sir mazmunini moslashtirish imkonini berdi. Natijada kommunikativ rivojlanish jarayoni uzluksiz boshqariladigan va natijadorligi muntazam baholanadigan pedagogik tizimga aylandi.

Shu bilan birga, tadqiqot ayrim cheklovlarni ham ko'rsatdi. Kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning barqaror natijalari ko'p jihatdan pedagoglarning metodik tayyorgarligi, ota-onalarning ta'lim jarayonidagi ishtiroki hamda maxsus didaktik vositalarning mavjudligiga bog'liq. Demak, metodikani keng joriy etish pedagoglar malakasini oshirish, metodik ta'minotni boyitish va oilalar bilan tizimli hamkorlikni rivojlantirishni ham talab etadi.

Umuman olganda, olingan natijalar individual yondashuv asosida ishlab chiqilgan metodika ko'zi o'jiz o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirishning ilmiy asoslangan va amaliy jihatdan samarali modeli ekanligini tasdiqlaydi. Taklif etilgan yondashuv maxsus ta'lim muassasalarida o'quv-korreksion jarayonni takomillashtirish, o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish hamda ularning jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvini ta'minlash uchun metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari individual yondashuv asosida ko'zi o'jiz o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirish metodikasini ishlab chiqish maxsus ta'lim jarayonini takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqot davomida kommunikativ kompetentlikning mazmuni aniqlashtirildi, uning motivatsion, kognitiv, faoliyat, ijtimoiy-emotsional va refleksiv komponentlardan tashkil topgan tarkibiy modeli ishlab chiqildi hamda ushbu komponentlarni bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik tizim taklif etildi.

Taklif etilgan metodika kommunikativ rivojlanishning dastlabki diagnostikasini o'tkazish, individual kommunikativ ehtiyojlarni aniqlash, differensial mashg'ulotlarni rejalashtirish, kommunikativ faoliyatni tashkil etish, refleksiv tahlil hamda uzluksiz monitoringni yagona pedagogik jarayonga integratsiyalash imkonini berdi. Mazkur yondashuv har bir o'quvchining yosh, psixofiziologik va individual rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda kommunikativ kompetentlikni izchil shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari individual yondashuv asosida tashkil etilgan kommunikativ mashg'ulotlar o'quvchilarning muloqotga bo'lgan qiziqishini oshirish, dialog va polilogda faol ishtirok etish, tinglash madaniyatini rivojlantirish, fikrni mantiqiy va izchil bayon etish, hamkorlikda ishlash hamda ijtimoiy munosabatlarni samarali tashkil etish ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirishini tasdiqladi. Shuningdek, kommunikativ vaziyatlarga asoslangan topshiriqlar, rolli o'yinlar, refleksiv suhbatlar va tiflotexnik vositalardan maqsadli foydalanish metodikaning samaradorligini oshiruvchi muhim pedagogik omillar sifatida namoyon bo'ldi.

Mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligi kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning mualliflik metodikasini ishlab chiqish, uning tarkibiy komponentlari, baholash mezonlari, indikatorlari hamda pedagogik shart-sharoitlarini yagona metodik tizim sifatida asoslashda namoyon bo'ladi. Taklif etilgan metodika kommunikativ rivojlanishni muntazam diagnostika qilish, natijalarni monitoring asosida tahlil etish hamda pedagogik ta'sirni individual ehtiyojlarga mos ravishda takomillashtirish imkonini beradi.

Amaliy jihatdan mazkur metodika maxsus ta'lim muassasalari, "Nurli Maskan" ixtisoslashtirilgan maktablari hamda inklyuziv ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan pedagoglar, tiflopedagoglar, psixologlar va logopedlar uchun metodik qo'llanma vazifasini bajarishi mumkin. Kommunikativ kompetentlikni baholash mezonlari va indikatorlaridan pedagogik diagnostika, individual rivojlantiruvchi dasturlarni ishlab chiqish hamda o'quv-korreksion mashg'ulotlar samaradorligini monitoring qilishda foydalanish tavsiya etiladi.

Kelgusidagi ilmiy izlanishlarda ishlab chiqilgan metodikani turli yosh bosqichlaridagi ko'zi o'jiz va zaif ko'ruvchi o'quvchilarda sinovdan o'tkazish, raqamli ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt vositalari bilan inte-

gratsiyalash hamda kommunikativ kompetentlikni baholashning raqamli monitoring tizimini yaratish istiqbolli yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Shunday qilib, individual yondashuv asosida ishlab chiqilgan kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish metodikasi ko'zi o'z o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash, ta'lim jarayoni sifatini oshirish hamda ularning jamiyat hayotida faol ishtirok etishini ta'minlashga xizmat qiluvchi ilmiy asoslangan va amaliy jihatdan samarali pedagogik yechim sifatida tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun : O'RQ-637-son. - Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. O'zbekiston-2030 strategiyasi to'g'risida : PF-158-son. - Toshkent, 2023.
3. O'zbekiston Respublikasi. "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida"gi Qonun : O'RQ-641-son. - Toshkent, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan bolalarni qo'llab-quvvatlashga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar. - Toshkent, 2021.
5. Qodirov I. D. Maxsus pedagogikaning nazariy asoslari. - Chirchiq : CHDPU, 2023. - 284 b.
6. Nuritdinova Sh. N. Inklyuziv ta'lim pedagogikasi. - Toshkent : Innovatsiya-Ziyo, 2022. - 256 b.
7. Xamidov X. X. Pedagogik diagnostika va monitoring. - Toshkent : Fan, 2021. - 240 b.
8. Abdullayeva Sh. A. Tiflopedagogika. - Toshkent : Fan va texnologiya, 2021. - 312 b.
9. G'ulomov S. G. Nutq madaniyati va pedagogik muloqot. - Toshkent : O'qituvchi, 2020. - 214 b.
10. Ergasheva M. A. Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish texnologiyalari. - Toshkent : Tafakkur, 2023. 228 b.
11. Выготский Л. С. Основы дефектологии. - Москва : Юрайт, 2023. - 365 с.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.